List 27. Tečaj XXXIII.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 7. julija 1875.

Obseg: Štiri velike nadloge, katere žugajo tudi našemu kmetijstvu. — Razpis treh gozdarskih učnih stipendij. — Dvoje gospodarskih zapovedi. — Novi Kranjski panj po Dzierzonovi osnovi. (Dalje.) — O naši ženski odgoji. — Nekoliko posnetkov iz Miklošičeve sintakse. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Štiri nove velike nadloge,

katere žugajo tudi našemu kmetijstvu.

(Dalje.)

Kolorado ali krompirjev žužek.

Ta podoba nam kaže groznega škodljivca na onem sadu, ki spada v vrsto poglavitnih živežev človeških.

Domá je, kakor so „Novice“ že pisale, v severni Ameriki, kjer so ga v prvič našli na divjem krompirji, od kodar pa se je razširil po vsem drugem domačem krompiri. Kolorado-žužek mu je zato imé, ker so ga zasledili izprva na divjem krompirju poleg reke Kolorado.

Množi se pa ta mrčes tako-le: V začetku maja meseca, ko začne krompir perje poganjati, zleze rujavorumeni in črno-progasti žužek iz zemlje, v kateri je čez zimo kot zapredek (buba) bival; čez 2 tedna potem položí ona podolgasta, prizorna, rdeče-rumenkasta jajčica na spodnjo stran perja, in to po 12 do 20 na vsako perje; tako jih poklada skozi 6 tednov, dokler ni otresel vse svoje jajčje zaloge, ki znaša 700 do 1200 jajčic. Iz jajčic se čez kakih 8 dni naredijo gosenice temno-rdeče barve, ki se kakor žužek živijo od perja krompirjevega. Čez 3 tedne se podá zdaj popolnoma izraščena gosenica (ličinka) v zemljo, si ondi naredí gladko luknjico, se leví in postane zapredek enake barve; iz nje v 10. do 12. dneh izleze žužek, ki sred junija meseca drugi zarod leže, in zopet čez 50 do 55 dni v začetku avgusta meseca tretji zarod.

Iz tega se vidi, kako strašansko rodoviten je ta mrčes. Sto babic v enem poletji zamore zarediti na tisoče milijonov škodljivega mrčesa.

V 16 letih se je razširil čez 360 geografičnih milj in čez 40 do 50.000 kvadratnih milj zemlje. On pokončuje tretji del krompirjevega polja in zato so v Ameriki bili že primorani kakošno leto popolnoma opustiti sajenje krompirja.

Čeravno je Avstrijska vlada prepovedala, krompir iz Amerike v naše cesarstvo voziti, si vendar nismo gotovi, da ne bi Kolorado se prikradel tudi v naše dežele, in to zato ne, ker se ta mrčes prime tudi drugih sadežev, po katerih utegne se vtepsti iz Amerike v druge dežele.

Naravni sovražniki, ki ta mrčes pokončujejo, so: nekatere muhe, polonice, nekatere stenice, nekateri drugi žužki, krote, vrane, race itd.

(Dalje prihodnjič.)

Razpis

treh gozdarskih učnih štipendij.

Štipendije po 400 gold. podelí c. kr. ministerstvo kmetijstva trem učencem na gozdarskem oddelku c. kr. visoke šole za kmetovalstvo na Dunaji, katere vživajo, dokler traja nauk v tem oddelku.

Prosilci za te štipendije morajo priložiti svojim prošnjam zraven spričevala zrelosti više gimnazije ali više realke, ali morebiti še druzih dokazov svojega delovanja, tudi spričevala, da nimajo premoženja, pa so čednega obnašanja, in če so bili prej učenci gozdarske akademije v Mariabrunn-u, tudi učna spričevala te šole. Prošnje naj se naravnajo na c. kr. ministerstvo kmetijstva, pa pošljejo rektoratu c. kr. visoke šole za kmetijstvo na Dunaj do 1. septembra t. l.

Dvoje gospodarskih zapovedi.

Deset zapovedi za kmetijstvo sploh.

Sloveči italijanski pisatelj kmetijskih knjig prof. Kantoni je razglasil nedavno „deset gospodarskih zapoved", ki so vredne, da jih tudi naši kmetje beró in večkrat beró, ter si jih dobro zapomnijo in po njih ravnajo. Tako-le se glasé:

1. Ne kupuj nikdar nobenega zemljišča s tujim (posojenim) denarjem; zadovoljen bodi raji z majhnim posestvom, da je le tvoje.

2. Ne veseli se nizkim cenam pridelkov, če tudi se naravnost ne tičejo gospodarstva, tem manj pa nizki ceni svojih lastnih pridelkov.

3. Z malo denarjem ne podavaj se na veliko gospodarstvo; če nimaš premoženja, bodi raji zakupnik ali najemnik (štantman), kakor pa véliki posestnik.

4. Dokler le moreš, obdeluj si polje s svojimi lastnimi močmí.

5. Ne postopi se zidati ničesa razen onega, kar ti je neobhodno potrebno.

6. Ljubi marljivo roko ljudstva; kjer in kedar moreš, daj delati s strojem (mašino), kajti to delo je hitreje in ceneje.

7. Če kupuješ senožeti, izbiraj si take, kamor moreš spuščati vodo.

8. Imej samo tako živino, katera je pripravna za tvoje posestvo; najbolje se izplača malo živine, a ta naj ima dovolj krme.

9. Ne spuščaj se v veliko mnogovrstnih gospodarskih podvzetij, le onega se drži, kar se ti izplača; kdor grabi po preveč, ničesa prav ne stisne.

10. Popačevanja svojih gospodarskih pridelkov varuj se kakor hudega vraga, kajti en dobiček z goljufnim blagom poplačal bodeš s stoterno škodo, ki ti bo nastala iz nezaupanja pri ljudéh. Trgovca kakor kmetiškega gospodarja najbolj priporoča dobra, nepokvarjena roba.

* * *

Deset zapovedi za posestnike gozdov.

Časnik Štajarskega društva za povzdigo konjereje, „Pferdezüchter" imenovan, je tudi „deset zapovedi" razglasil, ki naj bi si jih na prid zanemarjenim in zlorabljenim gozdom dobro v glavo vtisnili gospodarji, ki so posestniki večih ali manjih gozdov. Tako-le se glasé:

1. Veruj, da vsako drevo, vsak grič, vsak gozd je posredovalec med zemljo in zrakom, brez njih sodelovanja bi rodovitna dežela postala — mrtva pustinja.

2. Ne imenuj nikoli po nemarnem imena „gozd", ampak skrbi, da iz revnega grmovja na občinskih zemljiščih postane košat gozd.

3. Ne zabi, da od gozda dobivaš najpotrebnejše za vsakdanje življenje; da je narava tvoje življenje od zibelke do groba na gozd privezala, in da je tvoj blagostan, če tudi se braniš, odvisen od rodovitnosti gozda.

4. Spoštuj gozd in drevje; sadi in izrejaj gozd za svoje sinove, da se bode tebi in tvojim potomcem dobro godilo na svetu.

5. Ne ubijaj ptiča ali kake druge živali, katera živi od gozdnih mrčesov, ampak uči svoje otroke, poškodovalce gozdov, pa njih naravne sovražnike spoznavati: une pokončavati, tem pa prizanašati.

6. Ne sejaj v gozdno zemljo nesposobnih dreves, ampak uči svoje sinove, da bodo pogozdovanje in vzrejo gozdov vedno po postavah narave delali.

7. Ne kradi dreves, ne gozdne stelje, ne smôle, ne mladih vej, skorje in druzega, kar je življenju gozdnega drevesa potrebno.

8. Ne pričaj po krivem na škodo gozdov; ne zakrivaj gozdne tatvine, ampak naznani vsa gozdna poškodovanja dotičnim gozdnim gosposkam, da vsak hudodelnik dobí svojo zasluženo kazen.

9. Ne želi in ne prisvojuj si svojega bližnjega gozdnih pridelkov; tudi ne prisvojuj si pridelka občinskih gozdov in ne polni tako svoj lastni žep.

10. Ne daj se od zvitih goljufov do nedostojnega sekanja dreves zapeljati; ne poslušaj takih, ki hočejo gozdu steljo jemati ali pa občinski gozd nepostavno deliti, ampak imej vedno v mislih, da ti je Bog za to pamet dal, da z gozdom tako previdno ravnaš, kakor s svojim lastnim zdravjem.

Novi Kranjski panj

po Dzierzonowi osnovi.

Spisuje Luka Porenta, župnik in čebelar v Bohinji.

(Dalje.)

Vsakemu panju, katerega kakemu čebelarju pošljem, naredim tudi premakljivo okence. To okence je ravno tako dolgo, kakor je panj v svitlobi širok, pa ravno tako visoko, kakor je panj v svitlobi visok. Vsako okence ima spodaj ravno tako žrelo, kakoršne imajo sprednje končnice panjew. Na enem koncu tega žrela je prišravfana majhna diljica, katera se doli pritisne, kedar se hoče žrelo zapreti, ali pa se kvišku vzdigne, če se hoče žrelo odpreti.

Poglavitni namen teh okniec je, da čebelar lahko čebelam prostor v panju zmanjša, kakor hoče, in kakor se mu potrebno in koristno zdi. Dobro je pa prostor v panju zmanjšati:

1. Takrat, kedar se kak bolj majhen rojiček v panj vsadi. Skušnja nas namreč učí, da majhen roj, če se v velik panj vgrebe, nekako obupa, da bi zamogel tako velik prostor s satovjem in medom napolniti; tako pa včasih čebele vse veselje do delovanja zgubé. Če se pa prostor v panju pomanjša, se čebele z veliko večim veseljem delovanja poprimejo, ker se tako zmanjšan prostor že tudi napolniti upajo. Če tedaj kacega drujca ali tretjiča v panj vgrebeš, pusti kaka dva ali tri dni vse pri miru, potem pa kacih 8 satnikov ali romčekov, na priliko, v sprednji konec panja prestavi, se vé, da najspredaj tiste, na katere so čebele že delati začele, in na mesto, kamor bi imel deveti satnik priti, obesi premakljivo okence; tako bodo imele čebele le kako polovico prostora v panju odprtega, in ti bodo v tem prostorčeku prav srčno in vesello delovale, in ga, če je paša dobra, kmalu s satovjem napolnile. Ko je teh 8 satov dodelanih, potem spet kaka dva satnika ali romčeka dodaj; okence pa toliko nazaj prestavi, kolikor prostora bosta ta dva dodana satnika ali romčeka vzela itd. Ko je polovica panja dodelana, potem smeš okence popolnoma odstraniti, ker je zdaj roj že toliko pri moči, da bo srčno naprej delal.

2. Tudi močnim rojem je včasih dobro, prostor v panju zmanjšati, in sicer posebno takim, kateri so že bolj pozni in se je po pameti bati, da bi se znala paša v kratkem odtrgati. Že poprej sem omenil, da se včasih prigodí, da močen roj, posebno če je paša prav dobra, kar naenkrat skoraj na vseh satnikih delati začne. To je sicer prav veselo za čebelarja, al če se paša odtrga in če še v ajdi čebele kaj prida ne dobé, potem ne morejo skoraj nobenega sata popolnoma dodelati. Vsak čebelar pa vé, da tak panj, kateri more-

biti še popolnoma ni zaprt, tudi za prezimovanje nič prav prida ni, ker je v njem čebelam rado premrzlo. V tacih okoliščinah je tedaj bolj modro, tudi močnemu roju prostor v panju zmanjšati, in mu le dobro polovico pustiti, zakaj boljše je, da čebele le kacih 9 ali 10 satov popolnoma dodelajo, kakor da bi vse satove delati začele, pa nobenega ne dokončale. Ako je pa roj zgoden in močan, mu ni treba prostora zmanjševati, če tudi na vseh satnikih ob enem delati začne, ker se sme po pameti pričakovati, da bo saj nekaj satov popolnoma dodelal, čeravno morebiti ne prav vseh.

3. Je dobro prostor zmanjšati bolj slabim plemenjakom, ki se čez zimo pusté, zato, da je čebelam bolj toplo. Če tedaj kak bolj slab panj čez zimo pustiš, ki ima le kacih 8 ali 9 satov, postavi te satove v sprednji konec panja, potem obesi okence v panj, tako ti bo ostalo med okencem in zadnjo končnico za polovico panja praznega prostora, in tega smeš s pezdirjem, otavo ali kako drugo enako stvarjo napolniti, potem bo imel tudi bolj reven plemenjak zadosti toplote čez zimo. Močni in zelo čebelni plemenjaki pa tudi po zimi oknic ne potrebujejo, ker imajo čebele že tako tudi v najhujši zimi zadosti toplote, če se le panjovi zadosti zadelajo in odenejo.

Iz tega, kar sem tukaj zastran oknic povedal, je pa razvidno:

1. Da ni potrebno, da bi moral imeti čebelar toliko premakljivih oknic, kolikor ima takrat panjev, kedar mu čebele obrojijo, ampak da že lahko izhaja, če ima le nekako toliko oknic, kolikor plemenjakov čez zimo pusti. Zakaj močni in zgodnji roji ne potrebujejo poleti oknic, in močni plemenjaki tudi čez zimo ne; pa tudi bolj slabi, al bolj močni pa pozni roji ne potrebujejo oknic celo poletje, ampak le toliko časa, da čebele nekako polovico panja dodelajo, potem se jim lahko odvzamejo, in se za druge panjove porabijo kateri jih še potrebujejo. Iz tega pa sledi, da morajo biti vsa oknica na tanko po eni meri narejena, da se lahko vsako okence zdaj za ta, zdaj za drugi panj porabi, kakor se čebelarju poljubi.

2. Da bi zamogel čebelar ravno ta namen tudi s tem doseči, ako bi imel namesto oknic le premakljive diljice. Te diljice bi morale biti ravno tako narejene, kakoršne so sprednje končnice panjev, le samo toliko krajše, da gredo lahko v panjove. Oknica so le zato bolj pripravna, ker čebelar, če le zadnjo končnico panja odpre, že lahko skozi šipo vidi, koliko satov so mu že čebele naredile, in kdaj je treba oknice nazaj postaviti in novih satnikov dodati; kdor ima pa namesti oknic le diljice, mora vselej pokrov panja odkriti, če hoče spoznati, kdaj je treba novih satnikov dodati in diljico bolj nazaj prestaviti.

Da se mora žrelo okenca ali premakljive diljice vselej odpreti, kedar se čebelam jesti dá, to že vsaki dobro vé, ker bi sicer čebele do koritica priti ne mogle.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske novice.

* *Židne kokone kupuje* gosp. Titus Rochel & Comp. v Gradci na Štajarskem, in sicer po 1 gold. 80 kr., če gre na funt manj kakor 300 kokonov; 1 gold. 50 kr. plačuje za 350, potem 1 gold. 30 kr. za 400, nadalje 1 gold. 10 kr. za 450 in 1 gold. za 500 kokonov na 1 funt. Če pa jih 600 ali še več pride na 1 funt, se plačuje samo 90 kr. Kokoni morajo biti že umorjeni in dobro posušeni. Vlažni, mokrotni kokoni se poprej posušé, potem na tehtnico denejo in tako izplačajo.

* *Društvo za razplod in razširjenje velikih kunic* se snuje, kakor se „Obzoru“ iz Vinice piše, v Varaždinu in okolici njegovi. Da pa more društvo razviti zdatno delavnost, potrebuje pred vsem pravil, katera se mu le predolgo časa ne potrdijo.

* *Nova uravnava zemljiških davkov* utegne za Štajerce, kakor „Slov. Gosp.“ piše, jako nepovoljno povišanje davkov pouzročiti. Kajti drugod, na pr. na Moravskem so previsoke tarife za 30% znižali; pri nas o tem ni slišati ničesar, čeravno je očitno, da se je tudi pri nas vse previsoko cenilo.

Podučne stvari.

O naši ženski odgoji.

Dobrovoljen epistel našim gospém in gospodičinam.

Med tem, ko z veseljem opazujemo, kako v naši moški družbi slovenski živelj nemškutarskega odriva, vidimo nasprotno na našo veliko žalost, da med našim ženskim spolom po mestih švabščina vedno dalje rije.

V prvi vrsti so temu kriva dekliška odgojišča, kjer se natihoma, pa trdovratno nemškutari. Naše gospodičine, ki stopijo iz dekliške šole, znajo prav lepo „tajč“ govoriti, odpirati in zapirati ustica pravilno po regelcah Saksonskega dialekta, a malokatera zna cel stavek v slovenščini pravilno zapisati. Vrh tega so ženske še sužinje „mode“, in ker je do zdaj še zmirom „tajč“ v „modi“, zato se veselo naprej nemškutari domá, na ulicah in v salonu. Le s kršenco in kuharico se je treba meniti po „krajnsk“.

Slovenka v Trstu ti odgovorí na slovenski ogovor: „mi no parlo schiavo“, in če prideš v Ljubljansko čitalnico na ples, boš na svoje začudenje zapazil, da se konverzira v tistem „aber“-jeziku, kakor v kazini. Ne rečem, da ni izjem, — da! častne izjeme se najdejo, dobijo se gospé in gospodičine, bolj izvedene o slovenski literaturi ko marsikak vseučiliščnik, a to so žalibog le izjeme.

Pa ne samo to nemškutarenje, še kaj več mora gnjilega biti v naših dekliških šolah, kajti nikjer ni videti med našimi gospémi in gospodičinami tistega zdravega duševnega gibanja, kakor, na priliko, med Čehinjami in Rusinjami. Rusinje imajo tako veselje do znanosti, do napredka, da gredó celó v daljno Švico na vseučilišče, domá v Rusiji pa zahtevajo svoje ženske gimnazije, svojo univerzo. Čehinje imajo svoj časopis, in pri vsaki priliki pokazujejo svoje rodoljubje, in svoje veselje do veče vednosti, do napredka. Večino naših krasotic pa ne veselí in ne zanima nič druzega ko lišp in koncert ali ples, in če znajo „tajč“ govoriti, mislijo, da imajo že zadosti „bildunge“, ne pomisleče, da „tajč“ govorí vsaka pesternja in branjevka na Dunaji in v druzih nemških mestih. Tudi Ruski profesor, ki je potoval po Slovenskem (imena se ne spominjamo več), je opazil, da je našel med našimi kmečkimi dekleti veliko več veselja za uk, ko med gospodičinami.

Marsikdo se bo morda smehljal tem tožbam in rekel, da to nima nobéne važnosti. Tudi jaz ne dajem temu — Bog vedi — kake posebne važnosti, in silno žalostno bilo bi za nas možke, ako bi v svojem političnem boji morali nježni spol na pomoč klicati. Al tega vendar ne moremo trpeti, da bi žene naše in dekleta jezik svojih móž in očetov demonstrativno zaničevale in da bi se na ljubo tisti nori babi, ki se imenuje „moda“, porivala v salonih slovenščina v kot! Kedar so ženske med sabo, naj blebetajo v svoji ljubi švabščini, kolikor jim je drago, a v naši družbi imamo pravico jih prisiliti, da z nami govorijo v našem jeziku. Vsakako pa moramo enkrat pogledati tudi v naše dekliške šole,

kako in kaj se tam učí, in kaj delajo z dekleti, da nam jih pošiljajo nazaj kot — popolne nemškutarice.

Tiste gospé, ki so izobražene v narodnem duhu, mi bodo gotovo pritrdile, da nisem prečrno risal, in prav do njih se obračam, naj ustanovijo časnik za Slovenke. Naša častita gospá Lujiza Pesjakova naj bi prevzela vredništvo; našle se bodo gotovo izobražene Slovenke, ki bodo to podvzetje rade duševno podpirale; naj se ne bojé kritike! Pošten Slovenec tega časnika gotovo ne bo hudobno kritikoval, saj se vé, da vsak začetek je težak; s časom se bodo močí pa izurile. — Gotovo bi bil tak časnik za naše gospé in gospodične jako koristen, da bi jih spodbujal k večemu hrepenenji po znanosti, da bi jim blažil srce z lepoznanskimi spisi, da bi jih izobraževal z zgodovinskimi, prirodoslovnimi in drugimi spisi, pa jih tudi učil gospodinjstva v kuhinji, pri šivilni mizi itd., vrh tega pa jim še kazal nove iznajdbe v ženskih delih, in — če že ni drugače — tudi v „modi". In če se nam hoče ta list prav prikupiti, naj skuša odvaditi naše gospé in gospodičine dolgočasnega nemškutarenja, ki ga je vsak pravi Slovenec že do grla sit.

Namesti druzih slovenskih časnikov, ki nam rastejo kakor gobe iz mokrih tal tako, da že vsak kot Slovenije hoče svoj lastni časnik imeti, s tem pa škoduje, kakor je unidan „Obzor" dobro rekel, že ustanovljenim časopisom, svoji okolici pa nič ne koristi ter kmalu zopet žalosten testament naredí z napisom: „ni bilo ga treba", bil bi časnik našemu ženstvu gotovo na velik mnogostranski prid. Ustanovite ga — „Slovenka" naj mu bode imé! — in „pričal bode vašo modrost na levo in desno." —a—

Slovstvene stvari.

Nekoliko posnetkov iz Miklošičeve sintakse.

(Dalje in konec.)

*** Pri sila važnem predelu o glagolu, zlasti o posameznih časih in naklonih, zanimljivo je med drugimi i to, da se Miklošič pogostoma ozira na Šolarjevo bistroumno, šolskemu programu pridodano razpravo: Die Tempora und Modi im Slovenischen. Görz 1858, ki je res škoda, da se ni po drugem potu bolj razširila.

Nekoliko čudno se mi zdi, da Miklošič nima nikake opomnje zoper rabo infinitiva v takih le (edino slovenskih) primerih. Izraelci, to viditi, zavpijejo. Kralj, to zvediti, se razsrdi. Eden, viditi, da je zdrav, se vrne. Kmet, to viditi, osla zasede. Drugi slovanski jeziki kaj tacega ne poznajo; ne bode torej posnemanja vredno. — Takisto tudi, če trdi, da sedanjik (praesens) nedovršnih glagolov ima včasih pomen prihodnjega časa, mora se to razumeti tako, da je namreč kje kod jela slovenščina pešati, a ne, kakor bi tako govorjenje imelo kaj pravice. Niti za to trditev ni primerov iz zdanjih slovanskih jezikov do edinega iz slovnice Met. (str. 231) vzetega: „Jutri gre služit", katerega pa Metelko sam nekoliko drugače tolmači. — Da se imperativ z nikavnico jemlje najraje od iterativnega glagola, če je le v navadi, to je znano iz slovnice; v tanje določilo bodi pristavljeno, da tak imperativ po Miklošiči naznanja splošno prepoved: torej: ne ubijaj = ne smeš nikogar ubiti; ne ubij = ne smeš ubiti človeka, katerega, recimo, zdaj pretepaš.

Učí se največ, da particip pret. č. I (avši, ivši) delamo samo iz dovršnih glagolov; ali od tega pravila najti je v vseh slovanskih jezikih toliko izimkov, da skoraj ne dadó obveljati pravilu samemu. Miklošič navaja še celó tak primer iz ruskega, ki nekoliko opravičuje znano: solnce temnivši našega pesnika; namreč iz Buslaeva: pribyl kalêkoju domoj, tašča svoe krylo i voločivši nogu (er kam als Krüppel heim, nachschleppend itd.).

Spomini na deželne zbore.

Slovenski jezik v cesarskih uradnijah — kje si?

Zadnjemu deželnemu zboru je bilo izročeno nekoliko prošinj o tem, da bi se potegnil za to, da cesarske uradnije nehajo trpinčiti ljudstvo slovensko z nemškimi dopisi, ukazi itd. Tudi županija Pijave Gorice in županija Želimeljska ste gosp. dr. Bleiweisu poslale enako peticijo s prošnjo, naj jo izročí deželnemu zboru. Al peticiji ste prišli v Ljubljano še le 18. maja, ko je zbor bil že končan. Po željah županstva Želimeljskega priobčimo to vlogo, ko dodatek unim peticijam, ki so bile deželnemu zboru izročene, da svét izvé, kje tudi to občino — čevelj nemčurstva tiší.

Ta peticija prav iz življenja vzete nadloge popisuje tako-le:

„Slavni deželni zbor! Pri volitvi občinskega starešinstva ozirajo se volilci tudi na neke prednosti, med katerimi je med drugimi pri nas tudi znanje nemškega jezika, kajti le preveč znano je tudi priprostemu kmetu, da gospodje po cesarskih kancelijah najraje govoré nemščino in da župan Slovenec, ki pogostoma občuje z gosposko, ne izhaja povsod s svojim maternim jezikom, niti ustmeno, niti pismeno. Pa pri najboljši volji, nemščine zmožnega možaka izvoliti za župana, se to doseči ne more, ako ga cela občina nima, kakor je to tudi pri podpisani Želimeljski občini.

Mi smo vajeni veliko potrpeti, ker smo bili vedno pod nemškim grajščinstvom in nemško gosposko, — tudi sedaj se vklanjamo sili, ne ljubimo je pa ne, ako vidimo, da ni pravična; vsaj vsaka stvarica rada prosto diha. Ako tudi človek ljubi prostost in pravico, ki se vjema s prostostjo in pravico soseda in celoto v državi, kdo mu bode to zameril? Kdo se bode predrznil, kratiti mu to čisto naravno hrepenenje? Drug ne, razen bedaka ali pa sebičnega hudobneža! — Naš presvitli vladar, naš milostljivi gospod in cesar so, spoznaje narodov svojih različnost in različnost jezikov v Avstriji, prav pravično pripoznali vsem narodom in vsem jezikom postavno enakopravnost. Mnogokrat so oni že izjavili svojo željo, da bi se tudi tako godilo, da bi mi različni narodi pod Njih krono živeli kot prijazni sosedje v zajemnosti med seboj, ter ne bi kratili pravic drugemu. Al še danes po toliko britkih skušnjah se volja Njih in dana postava ne spolnuje. Ali ona ne veže tudi uradnikov? Mi jim ne očitamo tukaj druzega, kakor popolno preziranje tolikrat na pomoč klicanega §. 19 v dopisih in odpisih do županij, in sicer le kolikor nas zadeva, v Ljubljanski okolici. Ako bi mi teden za tednom ne dobivali na kupe nemških dopisov in nemških odpisov na slovenske vloge, ne bi verjeli, da je to mogoče, dokler imamo zdravo pamet in nezmešane pojme o ustavi in ustavnem življenji.

Mi kmetje tako le mislimo: gospôda študira visoke šole, da more vstrezati ustmeno in pismeno po različnosti potrebam ljudstva, da pa ne zidamo visocih šol za to, da bi kmet moral toliko znati kakor gospod, s katerim bi se skušal v mnogih jezikih! Od kmeta ne more se tirjati več in se ne tirja po celem svetu več, kakor materni jezik, katerega brati in pisati se naučí v farni šoli na kmetih, kolikor je za njegov stan po-

treba; od gospoda pa se po pravici tirja, da je zmožen še druzih jezikov, kakor kmet, kateremu oralo in sekira ne pripusti dolgo posedati po šolskih klopéh, ako hoče živeti. Naš kmet toraj ne more biti v viših šolah izšolan; če je pa izšolan očetov sin, je pa gospod, ako se ni skazil, — za župana pa pri volitvi zopet pride na vrsto „čist kmet", ki mora prevzeti to častno službo, sicer se natakne na §., ki mu veleva: „100 goldinarjev plačaj!" Ker jih pa kar tako po nedolžnosti plačati ne more, vkloni se v silo, postane župan, dela kolikor more po najboljši vesti, in predno je potekla njegova doba, je tepen za več kot 2krat 100 gold. Gospodje uradniki so plačani in dobro plačani za vsako delo in za vsako pot, imajo letno plačilo in še povrh popotne dnine; njim je vse eno, naj se jim dá v roke delo v nemškem ali slovenskem jeziku, uradnija ima delavcev, kolikor hoče, — kako tedaj se more in se sme izgovarjati, da ne more vsacemu posebej postrezati?

Po vsi Ljubljanski okolici so prebivavci slovenski in župani Slovenci, al ni tedaj naravno, da bi c. kr. okrajno glavarstvo slovenščini ne dalo le prednosti, temuč edino veljavnost, in da bi še župana, ki nemško uradovanje za Slovenca tirja, resnobno zavrnilo, rekši mu, da to je narobe svet.

Vprašamo menda po pravici: Je li dolžan župan, ki ne more 100 gold. plačati zato, da bi župan ne bil, na stotine dopisov nositi po pol ure ali celo uro daleč kazat čez leto in dan, da dobí človeka prijaznega, ki mu pošteno vé razložiti, kaj je to v domačem jeziku? Je li dolžan župan Slovenec žrtvovati toliko časa pa toliko krivice delati svoji družini, in za zamujeno delo pri kmetiji delavcev za svoj denar najemati? Kje se dajejo bolj krivični davki, kakor jih je dajati prisiljen župan, ako hoče tirjatvam Nemcev zadostovati?

Gosposka zato študira, da si vé pomagati. Kmet si po svojem tako-le pomaga: če je slabe vole kupil, zabarantá jih za druge, naj bo dobiček ali zguba; ako eden ne vleče, vpreže dva; — tako kmet, ki ni študiral. In gospôda se bo izgovarjala pred kmetom, da ne more izpeljati iz klanca!

Bodi si pa že kakor si hoče, gotovo je to, da tudi trezen kmet vé, kaj je prav; zato podpisana županija, ki dobro čuti, da tako ni prav, kakor je zdaj, opiraje se na 19. §. postave in na resno voljo Njih Veličanstva, ponižno prosi: naj sl. deželni zbor blagovoli pripomagati, da uradnije, ki imajo s slovenskimi županijami opraviti, občujejo ž njimi v domačem slovenskem jeziku."

Županstvo Želimeljsko v Kladi.

Jože Janežič, župan. Anton Virant, Janez Mavec, Fr. Železnikar, svetovalci, — France Glavan, France Mihle, France Virant, Jože Mavec, Jože Podržaj, Jože Purkrat, Andrej Lišnek, odborniki.

Mnogovrstne novice.

* *Tudi južna železnica*, to je, tista železnica, ki v Trst pelje, je po čudno skritih potih iz državne železnice postala privatna in je slovela za najbolj premožno železnico, ima svoj denarni polom. Kako je tako daleč zabredla, da ima zdaj 1.128 milijonov frankov dolgá, — da akcije zdaj že branjevcem na funte prodajajo, akoravno so v začetku veljale za 200 gold., — da ima družba Avstriji še plačati 101 milijon frankov dolgá, — da se je prvi akcijski kapital 150 milijonov goldinarjev skrčil na 75 milijonov? — Vse to ima železnica, kakor „Glas" na drobno razlaga, zahvaliti glasovitemu milijonarju Rotšildu, ki je pri južni železnici zaslužil umazanih 80 milijonov frankov. Pa kako je to prišlo? Rotšildi so imeli večino delnic (akcij), akcije so obetale veliko obresti, delničarji so obresti zahtevali, kasa denarja ni imela, toraj — vzemimo na posodo zopet pri — Rotšildu. On je denar rad dal, vedel je, čemu. Rotšildi so skrbeli, da so imele delnice precej visoko veljavo, akcije visoke vrednosti se pa lahko oddajo, in tako so Rotšildi oddali akcije po visoki ceni, spravili nekoliko milijonov v judovski žep in bogatin je zopet bolj obogatel, revež bolj ubožal. Tudi to je sad narodne ekonomije-sleparije v Avstriji, kateri oče bil je — minister Bruck!

Naši dopisi.

V Gorici 4. julija. — Naj se silim, kakor hočem, ne morem najti tvarine za eno pošteno korespondencijo. Ko bi hotel zrak bičati z neslanim — znabiti tudi preslanim — modrovanjem, napolnil bi lahko več ko eno polo papirja, ali to se mi ne ljubi — že zarad toplote ne. Sicer pa do prave suhe poletne toplote nismo še prišli letos; vsak dan skoraj imamo dež in vsak hip je polje zdaj tù, zdaj tam v nevarnosti, da ga toča ne pobije. Preteklo sredo smo imeli hudo vreme. V Št. Petru (½ ure od tod) je strela ubila nekega hlapca Č., stoječega na vratih. Na vratih ne stati — si je mislil drugi kmet blizo Kviškega (v Brdih) — in umaknil se v kot za ognjišče; ali viš-jo strelo: švignila je po dimniku doli in stari mož je znabiti že umrl; — tako hudo ga je zadela. — Eno ali poldrugo uro od Gorice proti jugoizhodu (med Bukovico in Vogerskim menda) je ciganska mati cigansko dejanje doprinesla: zadavila je z ruto novorojeno dete in položila ga v grm. — V 2 laških vaséh pa so ljudje bili priča neljubih prizorov iz zakonskega življenja. V enem kraji je mož ženo ubil, v drugem pa je žena pijanega moža pahnila, da se je po stopnjicah doli zvrnil in koj mrtev obležal. Imate li dovolj napredka? — Tombola 29. u. m. je znesla zavoljo neugodnega vremena samih 774 gold. čistega dobička (stroški in takse znašajo 566 gold.; ti so se morali od 1340 gold. dohodka odbiti). — Deželni glavar Fr. grof Coronini, kterega je „Isonzo"-va stranka v mestno starešinstvo izvolila, in ki ni dolgo časa hotel nič vedeti o tem, da bi izvolitev sprejel, prišel je na zadnje vendar k seji. Gosp. grof bo brž ko ne naš prihodnji župan. — Prevzv. gospod knezo-nadškof so šli birmavat v Lahe, kjer ostanejo od 4—7. t. m. *)

Iz Kočevskega 19. junija. (*Živinoreja. Sadjereja.*) V „Novicah" sem bral, da bo jeseni v Postojni dražba plemenskih goved. Kako je pa to, da se sl. odbor c. k. kmetijske družbe nas Kočevarjev nikdar ne spomni? kaj pa dela naša podružnica? ali se ona nič ne oglasi? Naši kraji so, po moji pameti, vsi sposobni za živino Pincgavskega rodú, in več posestnikov sem že čul, da bi si radi vsaj takega bika preskrbeli. Ali bi ne bilo prav, ko bi sl. c. k. kmetijska družba kaj take živine nakupila in jo nekaj tudi v Kočevje na dražbo dala? Pohišna trgovina (havziranje) je čedalje slabeja in menda jej poje že mrtvaški zvon; treba bo Kočevarjem do časa misliti na drug zaslužek; polje ne more tù kmeta rediti, al s živino bi se tù dobro opravilo, zato pa je treba preskrbeti si dobro tuje pleme ali vsaj zboljšati domače. Ravno tako bi sadjereja ljudém lahko lepe denarce vrgla; al tudi ta je zanemarjena, dasiravno se sadje, kjer ga imajo, večidel dobro obnaša. Tu pa tam

---

*) Mislimo, da smo, gledé na današnje novice, tudi v Vašem smislu ravnali izpustivši konec. Vred.

po Kočevskem okraji se nahajajo posamezni pridni sadjerejci. Take može naj bi Kočevska podružnica kmetijski družbi priporočila. Poslavljenje posameznih pridnih sadjerejcev zbudilo bi zaspane, da bi se začeli gibati in pridne posnemati. Že 16 let marljivo berem „Novice“, pa se ne spominjam, da bi bil v tem okraji kdo le pohvalo za sadjerejo dobil; nasproti pa poznam ljudí po druzih okrajih, ki so manj storili, pa so bili odlikovani. Naj tu omenim le nekatere tukajšnje posestnike in gospode, ki so za sadjerejo že mnogo storili, kolikor je meni znano. V Kočevji gosp. Verderber, po domače „Harde“, gosp. župnik Križe v Borovcu, župan Južnič pri Fari, Jurij Lisac na Hribu v Kostelji, posebno pa se veliko prizadeva učitelj Jan. Lukan v Koprivniku. Noben kraj po Kočevskem nima tako malo sadnega drevja ko Koprivnik. Ljudstvo je trdilo, da je kraj premrzel, da drevje pozebe, da je vsaki trud zastonj. Gosp. Lukan je pa dokazal, da to ni res. Na svojem vrtu je izredil mladega drevja, ki mu izvrstno raste, in tudi že sad rodí; ima pa tudi na stotine mladega žlahnega drevja v svoji drevesnici, ki mu prav nič ne pozebe. Izgled pridnega učitelja je že pričel dramiti zaspance, in upati je, če bo šlo tako naprej, da bodo Koprivničani kmalu do dobrega prepričani, da Koprivnik za sadjerejo ni premrzel, posebno če se izberó plemena, katera se mraza toliko ne bojé.

Iz Toplic na Dolenskem. (*Poslano.*) Kakor je podoba, pride v tukajšnje toplice, katere je zdravnik A. Kulavic v najem vzel, letos več gostov, kakor prejšnja leta, vsaj je število njih z vštetimi vojaki in kmečkimi ljudmi do konca preteklega meseca junija znašalo 216. Sedaj je tukaj tudi posebna kopel, v kateri se bolnikom, ki to želijo, kupice ali rožiči stavijo, kakor v toplicah Krapinskih, Varaždinskih in Tupolskih. Pota v parku so čedna, nekoliko je tudi novih, za kar ima posebne zasluge vojaški komandant gosp. Novak. Želeti bi bilo le, da bi tudi Topliška županija za pota kaj storila in se zlasti tista pot, katera v park pelje in katere se poslužujejo tudi drugi ljudje te občine, popravila, da ne bi bila pot za pokoro bolnikom na nogah.

Iz Ljubljane.

†

Cesar Ferdinand je umrl!

le toliko je zadnji naš list mogel povedati po telegramu, ki je malo pred tiskom „Novic“ prišel iz Dunaja v Ljubljano.

Dolžnost vsacega pravega Avstrijana je, da se milo spominja vladarja, ki, čeravno zarad bolehnosti od mladih let ni mogel razvijati silnih moči, je bil tako milega srca, da mu po pravici gré naslov „Ferdinand Dobrotljivi“ in da v zgodovini Avstrijskih vladarjev mu je na veke zagotovljen hvaležen spomin.

Cesar Ferdinand je bil prvi sin cesarja Franca, rojen na Dunaji 19. aprila 1793; vladarstvo Avstrije je nastopil 2. marca 1835, ko je že leta 1830 bil v Požunu kronan za kralja Ogerskega; leta 1831. se je zaročil z Marijo Ano, pobožno princesinjo Sardinsko; leta 1836 se je dal kronati za kralja Českega v Pragi, zato ga Čehi radi imenujejo Ferdinanda V. zadnjega kronanega kralja Českega; leta 1838 se je dal kronati za kralja Lombarškega in Veneškega. Po želji očetovi so mu celi čas vladarstva njegovega na strani stali kot svétniki njegovi stric nadvojvoda Ludevik, knez Metternich in grof Kolovrat. Ko so leta 1848 tudi čez Avstrijo prišli viharni časi in ko se blagi vladar, čeravno je narodom Avstrijskim pošteno ustavo podelil, in, ko so nekateri svétniki njegovi va nj tiščali, naj punt Dunajski s kanonami zaduší, odločno rekel, da „nikakor ne dopušča, da bi se streljalo na njegove narode“ — ni več varnega čutil na Dunaji, zapustil ga je meseca oktobra 1848 in od tistega časa nič več videti ni hotel Dunaja. „Tako bode bojè Dunaj, ki je srce svojega najboljega vladarja tako britko razžalil, blago njegovo srce še le takrat dobil, ko ne bode več bílo“ — je pisal Helfert, in spolnile so se njegove besede. Dunajčanje (to je, politični njegovi kolovodji) znado posebno taktiko še dandanes, kedar hočejo kaj prisiliti; to pričajo časi, ko sta Belkredi in Hohenwart od ministerstva odstopila. 2. decembra 1848 se je cesar Ferdinand v Olomucu po preteku 13 let in 19 mesecev odpovedal vladarstvu ter ga, ko se je tudi njegov brat nadvojvoda Franc Karol odpovedal cesarskemu prestolu, sinu njegovemu Franc-Jožefu izročil, sedanjemu našemu cesarju. On pa si je izvolil Prago za svoje stanovališče, kjer je v kraljevskem gradu Hradšinu bival do zadnje ure, visoko spoštovan in ljubljen tako, da so ga le svojega „očeta“ imenovali. Ni tedaj čuda, da se je glavno mesto Češke kraljevine, ko je zvedelo smrt svojega kralja, potopilo v globoko in resnično žalovanje.

Kamor pogledamo, povsod vidimo, da ob času vladarstva njegovega je skozi motne oblake, skozi kovarne spletke, skozi težke udarce posijevalo kakor blago solnce zmirom dobrotljivo in milostno srce Ferdinandovo. Mnogo let v ječe zaklenjene karbonare Laške, puntarje Gališke itd. je pomilostil in celó onemu besnemu stotniku Reindelnu, ki mu je po življenju stregel, je neprenehoma milosti skazoval v zaporu. On je prvi dal slovanskim narodom ravnopravnost, zato je po pravici Rittersberg pisal v časniku „Rani list“ od 10. decembra 1848: „on nam je v kratki dobi več dal, kakor kateri koli prejšnjih vladarjev z njegovega rodú“. — Dobrotljivost cesarja Ferdinanda bila je neizmerna; na tisoče ubozih rodovín je dobivalo milodarov iz njegovih rok, in ni je cerkve ali cerkvice, ki ga je podpore prosila, da bi je ne bila dobila od pobožnega cesarja. — Tudi naša Kranjska dežela ni bila pozabljena in ko je septembra meseca leta 1844 prišel ogledavat v Ljubljano obrtnijsko razstavo, imeli smo priliko prepričati se njegove ljubeznjivosti; temu priča je spomenica, ki jo je na spomin navzočosti njegove pod naslovom „Denkbuch der Anwesenheit Ihrer k. k. Majestäten Ferdinand I. und Maria Anna in Krain und Kärnten“ spisal tadanji adjunkt finančne prokurature dr. Ulepič. Naj iz te spomenice položimo na grob Ferdinanda Milostljivega skromno pesmico slovensko, ki jo je zložil rajnki Miha Kastelic, kot znamenje prisrčne udanosti Slovencev. Tako se je glasila:

Kaj Ljubljana uka, raja?
Kaj veselja grom ustaja
Od Triglava sivih kôp?

Ferdinand, Marija Ana,
Varha nam od neba dana,
Prišla sta osrečat nas!

Zato ukamo veseli —
Po Iliriji se celi
Njima venci sp'etajo.

Oče, Mati, skrbna, mila
Od nas bosta odvrnila,
Kar sovražno nam pretí!

Ti pa, ljubi Oče večni,
Ker po Tebi smo le srečni,
Dolgo zdravje Njima daj!

Daj nam srečo doživeti,
V zvest' Iliriji sprejeti
Ano, Ferdinanda spet!

Naj v miru počiva blagi vladar, čegar življenje grenilo je mnogo britkih ur!

— Včeraj popoldne, ko je bil pogreb cesarja Ferdinanda Milega na Dunaji, je to žalostno dogodbo naznanjala na hiši narodne čitalnice mrliška zastava.

— Juter ob 10. uri je v stolni cerkvi slovesna črna maša za ranjim cesarjem Ferdinandom. — De-

želni odbor, mestni odbor in drugi so se koj, ko je prinesel telegram žalostno vest v Ljubljano, podali k deželnemu predsedniku srčno milovanje izreči.

— (*Iz odborove seje družbe kmetijske 4. dne t. m*) Dopis c. k. ministerstva, po katerem se ne more želja družbi kmetijski spolniti, da bi vaje vojakov bile pozimi in ne ob času žetve, se je vzel na znanje z dostavkom, da vendar hoče ministerstvo kmetijstvu to polajšanje dati, da so polovica vojakov pokliče spomladi, polovica pa jeseni v vaje. — Odpis c. kr. deželnega predsedstva priznava, da ni res, kar se je v dež. zboru očitalo subvencijskemu odboru o subvenciji vodnjaka v Mihovem. — Inženir Rütger na Dunaji se popraša: za kolikošne stroške bi se dalo 100 vinogradskih kolov na koncéh, da trpežni ostanejo, z njegovim sredstvom, ki ga ministerstvo priporoča, navdati? — C. kr. deželni vladi se toplo priporoča, da dovoli vsak mesec enkrat živinski sejm v Novem mestu. — Volitev g. Bl. Lenčeka, župnika v Starem trgu, za predsednika kmetijske podružnice Ložke na Notranjskem se vzame zadovoljno na znanje in bivšemu predsedniku gosp. M. Švajgarju za marljivo delovanje zahvala izreče. — Na poziv ministerstva kmetijstva, naj nasvetuje nekatere možé, ki bi sposobni bili, v Klosterneuburg na študije o trtni uši poslani biti, nasvetuje odbor po nasvetu dotičnih podružnic: za Novomeški okraj vinorejca gosp. Ogulina, za Metliški učitelja gosp. Fr. Šetino, za Krški okraj g. Aleks. Trenca in župnika Tavčarja, za Vipavski pa posestnika gosp. Fil. Cigoja. — Predlogi gosp. Vičelna kot prvomestnika gozdarskega odseka o vzajemni določbi stavbenega lesá po novi meri, in o udeležbi kmetijske družbe pri shodu gozdarjev na Dunaji septembra meseca so bili soglasno sprejeti. — Konečno odbor po telegramu pozdravlja prvi zbor Kranjsko-Primorskega gozdarskega društva.

— (*Češnjev véliki sejm*) v pondeljek bil je na vse strani prav majhen. Goveje živine bilo je veliko na trgu, za krave je še bilo nekaj kupca, za vole vnanjega pa skor nobenega. Cena goveji živini je za tretjino niža ko lansko leto. Konj in posebno žebet je bilo mnogo, kupca pa tudi malo.

— Glas je počil po mestu, da so vse sodniške preiskave o glasovitih volitvah za kupčijsko zbornico — ustavljene; tedaj se je zgodilo, česar smo koj izprva pričakovali. Tako se je na najkrajši poti javni moraliteti zadostilo! Celi kupi opravičenih pritožeb o nepravilnosti volitev so tedaj vrženi „ad acta“. Ali se ne bojí sl. vlada, da ne bi se ti „akti“ stepli z onimi, po katerih so bile vse volitve leta 1867 samo zavoljo par nerednih volitev zavržene? Se ve da takrat ni bilo niti dr. Banhansa, niti viteza Widmanna, niti Vestenecka!

— (*Vitez Anton Gariboldi*) je prejel Franc-Jožefov red. Ljudje vgibujejo, s čem neki je deželni predsednik vitez Widmann podpiral nasvèt za to odlikovanje, pa ne uganejo; mi jim povemo na kratko tako: Nr. 1. „Goldtoner!“ je prejšnji čas v deželnem zboru sedel na narodni strani, zdaj sedí na nemškutarski; Nr. 2: pri glasovitih volitvah za kupčijsko zbornico je za Vesteneka veliko volilnih listov polovil; Nr. 3: svak je liberalnega kolovodje dr. Schafferja.

— (*Okrajna glavarja g. Pajk in pl. Schiwitzhofen*) stopita v pokoj. No! vitez Vestenek a cavallo.

— (*Zarad novega škofa Ljubljanskega*) tudi po zadnjem našem listu razglašena novica vendar ni bila po vse prazna govorica, le tehnični izraz ni bil pravi. „Slovencu“ se namreč 3. dne t. m. iz Dunaja piše, da je ravnokar prišlo pismo iz Rima, v katerem so papež predhodno potrdili od cesarja za škofa Ljubljanskega izvoljenega prošta dr. Pogačarja; konečna potrditev (praeconisatio) zgodí se zdaj brez sicer navadnih formalitet kmalu; zato se je včeraj dr. Pogačar, od papeževega nuncija poklican, z brzovlakom podal na Dunaj. In tako je časnikarsko pravdanje o Hamletovem „sein oder nicht sein“ pri kraji.

— (*Vabilo k 34. odborovi skupščini slovenske Matice*) v četrtek 15. julija ob 4. uri popoludne. Vrsta razgovorov: 1. Prebere in potrdi se zapisnik 33. odborove skupščine. 2. Prebere se poročilo pregledovalcev društvenih računov. 3. Poročilo tajnikovo o prošnjah za knjige in o drugih stvaréh. 4. Poročevanje odseka za izdavanje knjig (Tomanov životopis, Cafova zapuščina, Trstenjakove razprave o venetščini 3. del, dopolnitev podučnega in zabavnega dela Letopisa za 1875. leto). 5. Določi se konec 11. Matičnega leta.

— (*Kegljanje za dobitke*) v prid domačega orkestra čitalničnega se je pričelo 1. t. m. in bo trajalo do 15. t. m. Dobitke so: 6, 4 in 3 ces. zlati, potem 10, 7 in 5 srebernih goldinarjev. Serija (9 mečajev v treh vrstah) veljá 20 kr. Dozdaj je kegljanje prav živahno, padlo je že 21 kegljev. Naj gre le tako naprej, da orkestru mnogo čistega dobička ostane, ker mu je denarno podpore res s srca želeti.

— (*Zastopnik banke „Slovenije“*) v Škofji Loki je zdaj ondašnji župan gosp. Blaž Mohar. Dobro! Le takih vrlih zastopnikov veliko in banka stojí kmalu na trdnih nogah.

— (*Za prijazen sprejem Hrvatov*), ki gredo 15. augusta skozi Ljubljano v Bled, se je ustanovil poseben odbor narodnih društev.

— (*Letno poročilo Graškega zavarovalnega društva*) je današnjemu listu priloženo, iz katerega je med drugim razvidno, da čeravno je leta 1874 po odstopih, izbrisih, zmanjšanji obstoječega zavarovalnega zneska in po preteku zavarovalnih pogodeb društvu odpadlo 3795 deležnikov, je število njih konec 1874. leta vendar bilo 84.378.

— Predsednik podružnice Bohinjske gosp. župnik Mesár je po želji ministerstva v pondeljek nastopil potovanje za ustanovitev sirarskih družeb po planinah. Naj mu je sreča mila.

— „Vrtčevo“ vredništvo naznanja v zadnjem svojem listu, da bode v posebnih zvezkih izdajalo gledališke igre za slovensko mladino, in da zoget vrne k navadni pisavi slov. jezika. Oboje hvale vredno!

— (*Pobirki iz časnikov.*) Gosp. Ivan Dolinar, tajnik „Edinosti“, zagovarja se proti obtožbi „Slovenčevi“, da so „Edinost“ vrgli v „Sočo“, tabor pa poslali v april. Gosp. Dolinarjeva obramba je pa zagonetka, ki je noben nepristranec ne more rešiti. Kaj neki je tisti Slovenec, ki nad strankama „starih“ in „mladih“ stojí? Popišite nam ga. Radovedni smo zato, kakošno podobo bode imela „Soča“ zdaj, ko je z „Edinostjo“ v zakon stopila ali kakor Hrvatje pravijo, se ji „udala“? Čemu zakrivati, kar vsak vidi, ki ima očí in videti hoče! Gosp. Dolinar svetuje, naj bi se tudi drugi slovenski časniki pomirili in združili, to je per analogiam, v „Slov. Narod“ potopili. Potem — se ve da — naj tudi „Politik“, „Vaterland“, „Reform“, „Pokrok“ itd. se potopé v liberalne judovske „Presse“, pa bode — mir na svetu. In potem se bode smelo še le reči po besedah g. Dolinarja: „zdaj skrbimo vsi v prvi vrsti za narod“!! Kaj še le Dunajski „liberalni“ časniki so začeli „za narod“ skrbeti? — kaj od leta 1848 do 1871 ni bilo nobenega človeka v okolici Tržaški, ki bi bil za „narod“ skrbel?! Odkritosrčnost je beseda možá, ne pa to, kar mačka dela, ko okoli vroče kaše lazi.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Sprevod iz Prage pripeljanega trupla cesarja Ferdinanda včeraj popoldne je bil veličasten.

Vbalzamovano truplo je bilo po navadnem običaju ces. rodovine v rakev cerkve kapucinske položeno; srce se je dalo v rakev cerkve Avguštinske, drob pa v rako cerkve sv. Štefana. — Po oporoki ranjkega cesarja je dedič privatnega njegovega premoženja cesar Franc Jožef, mnogo nadvojvodov dobí grajščine Ferdinandove, dobrodelne naprave v Pragi in na Dunaji so obdarovane z izdatno podporo.

— Pri ravno začetih obravnavah zarad colne in kupčijske zveze med Avstrijo in Ogerskem so se, kakor se je lahko naprej vedelo, pokazale jako nasprotne misli med Dunajskim in Ogerskim ministerstvom. Magjari napenjajo svoje zahteve tako, da naše ministerstvo v bistvenih stvaréh nikakor ne more dovoliti, kar ošabni Magjarski separatizem tirja. Pričakovati moremo, da se Dunajsko ministerstvo trdno drži svojih načel in to ne le na korist Avstriji, temuč tudi na korist zaslepljenim Magjarom. — Zdaj ko so nove volitve v državni zbor na Ogerskem pred durmi, slišimo o celih plohah govorov Magjarskih kandidatov; Bog daj, da bi rodile dober sad, sad namreč spoznanja, da brez ravnopravnosti vseh narodov, ki pod Ogersko krono spadajo, in brez tesne zveze z Avstrijo stoji magjarizem na lončenem podnožji, ki ga bo razrušil prvi veliki politični vihar.

— Minister vojaštva namerava velike spremembe vpeljati za zmanjšanje stroškov pri armadi, nižim vojakom pa povikšati plačo za zboljšanje vsakdanjega živeža (menaže).

— Mnogo Českih rodoljubov je v imenu 140.000 na Dunaji bivajočih Čehoslovanov prošnjo vložilo nadškofu Dunajskemu vitezu Rauscher-ju, naj blagovoli ukreniti, da se vsaj v eni ondašnjih cerkev božja beseda pridigova v Českem jeziku. Po „Volksfreundu“ je nadškof odrekel to prošnjo, češ, naj se v cerkvena opravila ne vrivajo narodne zahteve! Od prvaka nemčurskih ustavovercev res ni bilo ugodne rešitve pričakovati, vendar bi se smelo misliti, da se viši duševni pastir ne valja — kakor „Politik“ pravi — v blatu politične strasti in da ne zanikuje besed sv. evangelija, ki pravijo, da je Izveličar apostolom rekel: „idite po svetu in učite vse narode“!

Moravsko. Iz Brna. — Vpor delavcev tkalcev proti svojim gospodom fabrikantom še zmirom ni pri kraji, marveč se širi zunaj Brna. Več tišoč delavcev je tedaj delo ustavilo zavoljo presilno jim znižane dnine, katera poprek ne znaša več kot 2 gld. 66 kr. na teden. Zanimivo je, da med 43 velikimi fabrikanti, katerim so se delavci uprli, je le 10 kristjanov, ostalih 33 pa je samo judov. Upora neopravičenega ne more nihče zagovarjati, al tu je druga. Pa kaj svetujejo „liberalni“ judovski časniki? — druzega nič kot spolicijo in vojaško silo brez zaslišanja pritožnikov zatreti upor! To jim je „gleiches Recht für Alle“.

— Mnogo dijakov so te dni zaprli v Linci, v Kremsmünstru, v Salcburgu, v Freistadtu, ker so bili s pruskimi dijaki v izdajalni zvezi. Zopet lep sad naših liberalnih šolskih kričačev!

Iz Primorskega. „Primorac“ naznanja žalostno novico, da se je po več krajih Primorskega prikazala bolezen na trtah, — v Jadranskem morji pa da se zopet pogostoma nahajajo morski volkovi.

Ogersko. — Strašanska ploha s točo je 26. dne t. m. v Budinu in Pešti napravila neizmerno škodo, kakoršne nikdo ne pomni.

Prusko. — „Gaz. Narodovi“ se piše iz Belskega na Šlezkem, da skozi tiste kraje tako veliki transporti živine in druzih rečí gré na Prusko, da je podoba, kakor da bi vsak hip se začela vojska. Posebno mnogo konj majhnega gališkega hribovskega plemena gonijo skozi Belsko proti Pruski meji; na sejmu v Dunajcu so Pruski agenti take konjiče, ki so namenjeni za lahko konjištvo, kupovali po 150 do 180 gold. V Belo (Bialo) gonijo sila veliko prešičev, na teden od 10.000 do 12.000; tudi to gre vse čez mejo na Prusko.

Španjsko. — Mladi kralj se je že naveličal vladanja, nekateri listi pa trdijo, da bo tako kmalu s prestola pahnjen. Kneginja Windischgrätz-eva v Pragi je poslala Don Karolu 300.000 frankov in izrekla pri tem željo, da bi kmalu prišel na prestol.

Francosko. — Povsod skoro preganjajo katoliško vero; al na Francoskem se zmaga njena čedalje bolj širi in ta zmaga se bode gotovo v nepredolgem času tudi čez meje Francoske širiti začela. Grozovite povodnje v južnem Francoskem so naredile škodo, ki jo cenijo na 300 milijonov frankov, ljudí pa je vtonilo 3000.

Uganjka besedne zastavice v zadnjem listu.

Črke g o s l i predstavljajo
številke 1 2 3 4 5,
po takem daljne besede: gos, silo, liso, osli, logi, soli, goli, gosli, solil.

---

8. zapisnik doneskov za dr. Costov spominek,

za katerega so darovali

gospodje: Matija Kulavic, župnik v St. Vidu pri Zatični 2 gold., Andrej Pečar, župnik na Krki 2 gold., Peter Režek, kaplan na Krki 1 gold., Anton Mazik, posestnik v Šmarji 1 gold., Boltežar Bartol, župnik v Lipoglavu 1 gold., Janez Podborštnik, učitelj v Šmarji 1 gold., Anton Rojec, posestnik v St. Pavlu 50 kr., Franjo Kumer, kaplan v Št. Vidu pri Zatični 1 gold., Janez Štritar, benificiat v Št. Vidu pri Zatični 1 gold., Janez Škrbinec, nadučitelj v Št. Vidu pri Zatični 1 gold., Jakob Dolenec, stolni kaplan v Ljubljani 2. gold.

And. Brus, blagajnik.

Za nagrobni spominek Hicingerjev: gosp. Miha Debelak 2 gold.

Žitna cena

v Ljubljan 23. junija 1875.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 70. — banaška 5 fl. 31. — turšice 3 fl. — soršice 4 fl. 10. — rží 3 fl. 30. — ječmena 2 fl. 70. — prosa 2 fl. 70. — ajde 2 fl. 60 ovsa 2 fl. 10. Krompir 1 fl. 60.

Kursi na Dunaji 7. julija.

5% metaliki 70 fl. 25 kr.	Ažijo srebra 100 fl. 30 kr.
Narodno posojilo 73 fl. 95 kr.	Napoleondori 8 fl. 88 kr.

Loterijne srečke:

v Trstu	3. julija 1875:	77.	52.	69.	18.	34.
v Lincu		31.	90.	13.	82.	85.

Prihodnje srečkanje v Trstu 17. julija.

Častitim naročnikom „Novic“.

Ker „Novice“ nimajo navade, listov svojih vsiljevati občinstvu, zato ponavljamo še enkrat vabilo, v 25. listu razglašeno.

Administracija „Novic“.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.